

RESUMÉ

Tématika ctností a neřestí v renesanční sgrafitové výzdobě fasád architektury v Čechách a na Moravě

Sgrafitová výzdoba fasád na našem území byla v období renesance velmi oblíbeným prvkem exteriérů především měšťanských domů a zámků. Kromě psaníček se zde často objevovaly motivy figurální. Právě jejich ikonografie, či dokonce ikonografický program, se zdá být dnes na první pohled již často celkově setřený. Není však pochyb o tom, že témata zobrazovaná na fasádě nebyla volena jen náhodně. Vzhledem k době na naše území již proniklého humanismu a jeho myšlenek, lze hledat smysl zobrazování některých scén ve snaze o nápravu mravů. Stejně tak se k této tématice totiž obrací dobová literatura, která nezdůrazňuje nese moralizující obsah. Tento fakt vede k nutnosti, dívat se stejným způsobem i na sgrafita.

Témata sgrafit však málokdy nesla přímo alegorické postavy Ctností a Neřestí. Oblíbenější byly např. scény biblické a mytologické a někteří jejich hrdinové, které a kteří na ctnosti, případně i na neřesti odkazovali. Jejich výběr byl však též omezen, a to produkcí grafik, většinou ze severského prostředí, které sgrafitářům sloužily jako předlohy či minimálně inspirační zdroje. Některé typy zobrazovaných postav i konkrétních scén se tak neustále opakují, a to jak v grafikách, tak i ve sgrafitu. Oblíbenými postavami nesoucími moralizující podtext byl např. starozákonní Josef, Samson či mytologický hrdina Herkules. Jejich časté zobrazování nepochybně vypovídalo o jejich příkladných skutcích a nutnosti jít, stejně jako oni, cestou ctností.

Díky odhalení grafických předloh pro některá sgrafita se dostáváme k jejich ikonografii i následnému významu a důvodu jejich zobrazení. Grafiky v tomto směru hrají významnou roli a svou kvalitou také přispívají k povýšení kvality, podle nich vytvářených, sgrafit. Na sgrafita je však nutné se dívat ikonograficky, sledovat jejich význam a číst je jako ikonografický celek. S přihlédnutím k dobové literatuře i k době, kdy sgrafita na našem území vznikala, tak dojdeme k názoru, že většina ikonografických programů sgrafitových domů v Čechách i na Moravě působí moralistně. A to jak díky alegorickým postavám Ctností, tak především díky scénám, které na ně odkazují. Právě ty totiž byly měšťanstvu mnohem bližší. Příkladné skutky tak mohly být v některých městech vnímány téměř na každém kroku...

Kristýna Bulínová